

ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАННЯ МАЛОЦІННИХ І ШВИДКОЗНОШУВАЛЬНИХ ПРЕДМЕТІВ

Основою побудови бухгалтерського обліку малоцінних і швидкозношуваних предметів є їх визнання та оцінка.

Запаси визнаються активом, якщо існує вірогідність того, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди, пов'язані з їх використанням і вартість таких запасів може бути достовірно визначена. Якщо хоча б одна з цих вимог не виконується, то такі запаси не зараховуються на баланс підприємства, а вважаються витратами періоду.

У навчальній літературі часто застосовується поняття «виробничі запаси», замінене поняттям «матеріали». Деякі автори при визначенні поняття матеріальних оборотних активів застосовують термін «цінності». Однак, поняття «цінність» є описовою категорією, ознакою, якісним або критеріальним показником, що характеризує запаси як економічні елементи, які мають користь для їх власника і можуть принести йому економічні вигоди.

Достовірна оцінка матеріальних активів є однією з передумов для інформування менеджменту про їх реальні обсяги та стан на підприємстві. Така інформація необхідна для оцінки прийнятих рішень і подальшого планування діяльності. Малоцінні і швидкозношувані активи є складовою матеріально-технічних ресурсів, проте, у зв'язку із застосуванням спрощеної процедури фінансового обліку, питання особливостей їх оцінки ігноруються. Враховуючи той факт, що залежно від специфіки і обсягів господарської діяльності вони можуть займати значну частку витрат, такий підхід викривляє інформацію про їх реальний стан, враховуючи фактори фізичного та морального зносу, інтенсивності використання тощо. У зв'язку із різною тривалістю терміну використання, малоцінні і швидкозношувані активи законодавчо розподілені на основні засоби та запаси. Таке розмежування обумовило різні підходи у порядку їх оцінки в бухгалтерському обліку, що створює певні суперечності та практичні незручності. Крім того, розмежування основних засобів на основні та малоцінні на практиці, як правило, здійснюється виходячи із вимог податкового законодавства, що з позиції управління не коректно. Такий спрощений підхід застосовують у зв'язку із відсутністю методики розрахунку вартісної межі, яка б оптимально розділяла засоби праці за критерієм суттєвості.

Якщо розглядати питання оцінки саме матеріальних активів, то від ступеня достовірності цієї інформації залежатимуть рішення щодо політики оновлення матеріально-технічного забезпечення, однією із складових якого є малоцінні і швидкозношувані активи.

Основною ознакою, що впливає із назви досліджуваних активів є їх незначна вартість. Проте, запровадження їх розподілу за терміном експлуатації

на оборотні та необоротні дещо ускладнив процес відмежування малоцінних і швидкозношуваних активів від решти активів. Так, визначення терміну експлуатації для кожного об'єкта може носити суб'єктивний характер і займати багато часу на прийняття рішення. З цієї причини у теорії та практиці бухгалтерського обліку використовують термін суттєвість, а точніше поріг суттєвості. Згідно визначення, поданого Міністерством фінансів України поріг суттєвості – абсолютна або відносна величина, яка є кількісною ознакою суттєвості облікової інформації.

Для визначення вартісної межі між основними засобами і малоцінними необоротними активами спершу треба визначити в якому співвідношенні знаходяться на підприємстві основні засоби та оборотні матеріальні активи. Чим більша доля припадає на основні засоби, тим більший повинен бути поріг суттєвості. Слід зауважити, що цей критерій слід визначати на початку року в обліковій політиці підприємства як абсолютну величину, що дозволить спростити процес обліку. Проте його слід переглядати по мірі зміни обсягів діяльності, оскільки розрахунок абсолютної величини порога суттєвості ґрунтується на процентному відношенні до бази розрахунку. За базу в обчисленнях найдоцільніше обрати первісну вартість основних засобів.

Розмежування швидкозношуваних предметів на малоцінні і дорогоцінні обумовлено тим, що у цій групі може обліковуватись широкий перелік предметів за різним функціональним призначенням. Для того, щоб з одного боку не втратити контроль над використанням матеріальних цінностей, а з іншого не залучати додаткову робочу силу у зв'язку зі зростанням обсягів операцій, доцільно ввести вартісний критерій. Величина останнього може розраховуватись як процентне співвідношення до сукупних витрат на придбання швидкозношуваних предметів попереднього періоду. Аналогічно до основних засобів вона повинна бути затверджена в обліковій політиці підприємства як абсолютна величина із обов'язковим переглядом у наступних періодах. Бухгалтерський облік повинен забезпечити безперервне спостереження за процесами надходження активів на підприємство, ремонту чи покращення, внутрішнього переміщення (в тому числі оприбуткування малоцінних і швидкозношуваних активів, що вже перебували в експлуатації) та вибуття. У кожному із процесів актив набудатиме різної вартості, оскільки вартість активу на етапі надходження відрізняється від вартості того ж активу на етапі вибуття, що пов'язано із фактором фізичного та морального зносу.

Отже, для здійснення господарської діяльності підприємствами всіх форм власності та галузей економіки використовуються товарно-виробничі запаси, які є найважливішою і найзначнішою частиною активів підприємства. Вони займають особливе місце у складі майна та домінуючі позиції у структурі витрат підприємств різних сфер діяльності. Товарно-виробничі запаси є складовою частиною групи матеріальних ресурсів, які формують економічні (виробничі) ресурси.